

שבת זכור, תענית אסתר ופורים (תש"פ)

יש ללמוד את פרטי הדינים בהרחבה, כדי להיות בקיאים ולדעת מה לעשות בשגרה ובמקרים בלתי צפויים. להלן מובאים עיקרי הדינים למקרים השכיחים במערכת מד"א.

שבת זכור

- קריאת פרשת זכור היא חובה דאורייתא. לפיכך יש חובה לשמוע בבית הכנסת את קריאת זכור. (במקומות רבים מתקיימת קריאה נוספת [לנשים], ואפשר להצטרף לקריאה זו).
- עובדי משמרת בוקר יתפללו מוקדם, ואם צריך – ידאגו מראש ל"משיכה" או החלפה לזמן מה).
- מי שלא היה בבית הכנסת בעת קריאת זכור, יכול לקרוא ביחידות [מספר תורה, ואם אין – לפחות יקרא מחומש] ויתכוון לצאת ידי חובת הזכירה בקריאת התורה ביום הפורים, ובעת קריאת פרשת "זכור" כשקוראים אותה בפרשת השבוע (פרשת כי תצא).
- נשים פטורות מקריאת זכור. אף על פי כן, נוהגות הנשים להדר ולשמוע פרשת זכור (ולפחות לקרוא מתוך חומש).

תענית אסתר

- תענית אסתר חלה השנה ביום שני שלפני פורים, י"ג באדר. תחילת התענית בעלות השחר (בערך ב-4:45, יש להתעדכן לפי הלוח המקומי ולפי מנהג המקום), ומסתיימת בצאת הכוכבים (בערך בשעה 18:05 וכנ"ל).
- חולים פטורים מתענית זו.
- איש צוות שמרגיש חולשה הפוגעת בתפקודו, יכול לשתות ולאכול כפי צרכו, עד שירגיש שהוא יכול למלא את תפקידו.

פורים

- השנה – פורים חל בכל הארץ ביום שלישי, בירושלים – ביום רביעי.
- לפיכך קריאת המגילה ברוב ערי הארץ תחול בליל שלישי (יום שני בערב) וביום שלישי בבוקר, ובירושלים – בליל שלישי (יום שלישי בערב), וביום רביעי בבוקר.
- יש ערים שבהן קוראים בשני הימים, מחמת ספק במעמדה של העיר [טבריה, חברון, צפת, שכם חיפה, עכו, גוש חלב, יפו, לוד רמלה, עזה, יריחו, ואולי גם בית שאן, אשקלון ובאר שבע]. בכל אלו – ישאל את רבו מה מנהג המקום.

פרוז או מוקף שעברו ממקום למקום:

- לתשומת לב, אם אדם עובר מעיר מוקפת (ירושלים, ואולי גם הערים המסופקות) למקום "פרוז", או להפך, יש מצבים שונים ודעות שונות.
- הדעה הרווחת היא שהזמן הקובע את החיוב הוא עלות השחר של יום י"ד ושל יום ט"ו. אדם שהיה בעלות השחר של יום י"ד בעיר מפורזת – דינו כפרוז, ואם היה בעלות השחר של יום ט"ו בירושלים – דינו כמוקף. אבל לעיקרון זה יש חריגים, והדבר תלוי בפרטים שונים ובדעות שונות. ייתכן מצב שאדם יתחייב פעמיים, וייתכן מצב שאדם כלל לא יתחייב במצוות פורים. והנכון הוא שאדם ישמור על מנהג אבותיו וקהילתו, ויעשה כפי שיורה הרב במקומו.
 - לכן, צוות ירושלמי שמשוּבץ למשמרת לילה מחוץ לעיר, או איש צוות לא ירושלמי שמשוּבץ למשמרת לילה בירושלים, ישאלו קודם המשמרת את רב המקום כיצד לנהוג.
 - במידת האפשר, ראוי לדאוג מראש לשיבוץ נאות שלא יגרום לבעיות וספקות.
 - צוות מירושלים שנקרא לטיפול מחוץ לעיר, והיה שם בעלות השחר (של יום י"ד או ט"ו), או להפך – ישאל שאלת חכם כיצד לנהוג.

זמן עלות השחר – בסביבות 04:45, בכל מקום יש להתעדכן לפי הלוח המקומי.

כל הני"ל נכון במידה רבה גם לגבי הערים שהן ספק מוקפות חומה.

ראה לקמן לגבי משלוח מנות במקרים אלו.

קריאת מגילה

- א. הכל חייבים בקריאת המגילה, הן גברים והן נשים.
- ב. יוצאים ידי חובה בקריאה מתוך מגילה כשרה הכתובה ע"ג קלף, או בשמיעה ממי שקורא ממגילה כזו. אין יוצאים ידי חובה בשמיעת מגילה ברדיו וכיו"ב.
- ג. קריאת מגילה נעשית בציבור. מי שנאנס ולא קרא עם הציבור, יכול לקרוא את המגילה בעצמו בברכה (מתוך מגילה כשרה, ואם אינו בקי בקריאה – יעמיד לידו מי שיתקן אותו במקרה שישגה). וכן יכול הוא לשמוע את הקריאה מאדם אחר, גם שלא בציבור.
- ד. יש לדאוג לתחלופה כך שאנשי משמרת ערב יוכלו להתפנות לשמוע מגילה.
- ה. אנשי משמרת בוקר יתפללו קודם המשמרת, ואנשי משמרת לילה יוכלו לשמוע את המגילה של שחרית לאחר המשמרת.
- ו. מי שיודע שלא יוכל לשמוע מגילה בציבור, מן הראוי שיצטייד במגילה כשרה, כדי שיוכל לקרוא בעצמו.
- ז. איש משמרת או כוֹן, שהתחיל לשמוע קריאת המגילה ונאלץ לצאת עקב מקרה, צריך להשלים את קריאת המגילה בתום המקרה. יש דעות שונות בין הפוסקים אם ימשיך ממקום שהפסיק, או יתחיל מתחילת המגילה, כל אדם ישאל את רבו וינהג כמנהג קהילתו (ראוי לשאול כל זאת מראש).
- אם יש בידו מגילה כשרה – ישלים את הקריאה (כאמור לעיל), ולא יברך שנית.
- אם אין בידו מגילה כשרה – אם שמע את רוב המגילה לפני שיצא, יכול להשלים עד מחצית מהמגילה בע"פ או מתוך חומש, ובתנאי שישמע את סוף המגילה מפי הקורא. לכן, מי שהפסיד מספר מילים (האזנה לקשר או למכשיר האישי וכד') – ישלים מתוך החומש עד שישגי את הקורא, וימשיך לשמוע ממנו.
- אם שמע מן הקורא פחות ממחצית המגילה, או שלא שמע את תחילתה או את סופה מפיו – לא יצא ידי חובה, ועליו לקרוא את המגילה מחדש.
- ח. איש משמרת או כוֹן שהגיע באיחור לבית הכנסת, צריך לקרוא (או לשמוע) את המגילה מתחילתה מתוך מגילה כשרה.
- לתשומת לב:** בדרך כלל מתקיימת קריאת מגילה נוספת ("קריאה לנשים"), ומי שהפסיק את הקריאה – יכול להצטרף לקריאה זו.

שתייה וסעודה

- א. חייב אדם להתבסס בפורים.
- ב. למותר לציין שאיש צוות או כוֹן במשמרת – אסור לו לשותות משקאות משכרים.
- ג. מצוות הביסוס והסעודה – זמנם כל היום, וכל אחד יתכן את יומו ומשמרותיו בהתאם, כך שיוכל לקיים את מצוות היום כסידורן, מבלי לפגוע בתפקידו ובתיפקודו.

משלוח מנות ומתנות לאביונים

- א. משלוח מנות – עיקר המצוה הוא משלוח שתי מנות (שני דברי מאכל) לחבר אחד, ובזה יוצאים ידי חובה. לפיכך אנשי צוות הנמצאים במשמרת וחוששים שלא יספיקו לקיים את מצוות משלוח מנות כהלכתה, יכולים להחליף ביניהם דברי מאכל, ובכך מקיימים משלוח מנות. אכן, ראוי – וכן המנהג – להרבות במשלוח מנות, להרבות אהבת איש את רעהו.
- איש צוות שהתחייב במצוות פורים שלא כמקומו הרגיל, וכנ"ל, צריך לתת משלוח מנות לאדם שגם אצלו פורים באותו יום. לכן פרוז שהזדמן לירושלים והתחייב, וחזר למקומו, צריך לתת משלוח מנות למוקף, וכן להפך. אפשר לעשות זאת על ידי שליח.
- [מי שמתקשה במציאת שליח, יכול לפנות בטלפון או באימייל הר"מ, כדי למנות שליח].
- ב. מתנות לאביונים – יש לתת ביום הפורים. החובה המינימלית היא נתינה של סכום כלשהו לשני אביונים (לכל אחד מהם לחוד). וכל המרבה הרי זה משובח.
- מי שעתיד להיות בפורים במקום שבו לא נמצאים עניים (כגון במשמרת), יכול למנות מראש שליח לקיום מצוה זו, ולתת כסף לגבאי צדקה או לחבר, על מנת שיתנוהו לעניים ביום הפורים עצמו, ויוצא בכך ידי חובה לכתחילה.
- מי שלא מוצא אביון לתת לו מתנה, יפריש את הכסף ויתנונו לאחר פורים.

ועשה אותו יום משתה ושמחה, איש לרעהו ומתנות לאביונים
שמחה כהלכתה מתוך דיבוק חברים, אהבה ואחוה ושלוש ורעות